Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

November 2021

Jaarrapportage 2020 Wet afbreking zwangerschap (Wafz)

In deze factsheet staan de cijfers over de zwangerschapsafbrekingen in abortusklinieken en ziekenhuizen in Nederland en de BES-eilanden in 2020. Zij leveren deze cijfers aan bij de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ). 2020 is een bijzonder jaar geweest waarin vanaf februari alles veranderde door Covid-19. Covid-19 beïnvloedde het leven door de lockdown en bijvoorbeeld door beperkingen in internationaal reizen. Dat kan deels het lagere aantal zwangerschapsafbrekingen bij buitenlandse vrouwen verklaren.

In 2020 heeft de inspectie verschillende keren getoetst of de toegankelijkheid en continuïteit van de abortushulpverlening standhield. Dankzij de betrokkenheid en flexibiliteit van medewerkers uit de sector, uitbreiding van openingstijden in de abortusklinieken en de inzet van digitale communicatiemiddelen is abortuszorg het hele jaar beschikbaar gebleven.

Tegelijk met deze factsheet zijn op onze website de kerncijfers van de afgelopen vijf jaar en een overzicht van de definities en alle Wafz registraties over 2020 gepubliceerd.

Aantal afbrekingen zwangerschap gedaald tot 31.364; abortusratio gedaald

In 2020 werden in totaal 31.364 zwangerschapsafbrekingen uitgevoerd, 869 minder dan in 2019. Het aantal zwangerschapsafbrekingen bij vrouwen die in Nederland wonen was 28.532, dat is 417 minder dan in 2019.

Doordat het aantal levendgeborenen in 2020 afnam, net als het aantal zwangerschapsafbrekingen, daalde de abortusratio van 171 in 2019 naar 169 in 2020. De abortusratio is het aantal zwangerschapsafbrekingen per 1.000 levend geboren kinderen in het betreffende jaar.

De meeste zwangerschapsafbrekingen in absolute zin waren net als vorig jaar bij vrouwen in de provincies Noord- en Zuid-Holland. Relatief gezien vonden bij vrouwen uit Flevoland het hoogste aantal zwangerschapsafbrekingen plaats.

Minder zwangerschapsafbrekingen bij buitenlandse vrouwen

In 2020 werden in totaal 31.364 zwangerschapsafbrekingen uitgevoerd. Daarvan waren 2.818 behandelingen bij vrouwen die in het buitenland woonden en voor de abortus naar Nederland kwamen. Dat zijn er 453 minder ten opzichte van 2019. Het aandeel van de buitenlandse vrouwen daalde daardoor verder van 10 naar 9%.

Daling aantal zwangerschapsafbrekingen bij tieners zet door

In 2020 waren er 2.355 afbrekingen bij tieners (tot 20 jaar). Waarvan 58 bij tieners jonger dan 15. Sinds 2002 vertoonde het aantal afbrekingen bij tieners een dalende lijn. Het aantal zwangerschapsafbrekingen bij tieners steeg in 2019 voor het eerst sinds jaren. Deze stijging zette niet door in 2020: er vonden 298 minder zwangerschapsafbrekingen plaats onder tieners dan in 2019.

Zowel absoluut als relatief gezien vonden de meeste zwangerschapsafbrekingen net als voorgaande jaren plaats bij vrouwen in de leeftijdscategorie 25 tot 30 jaar, gevolgd door de leeftijdscategorie 30 tot 35 jaar.

Kerncijfers zwangerschapsafbrekingen

Jaarlijks rapporteert de inspectie over de zwangerschapsafbrekingen. Het gaat om afbrekingen tot 24 weken zwangerschapsduur.[1]
In navolging van de Wafz zijn abortusklinieken en ziekenhuizen met een Wafz-vergunning verplicht ieder kwartaal deze behandelingen aan de inspectie te melden. De registratie heeft een dekking van 100%.

Kerncijfers zwangerschapsafbrekingen in Nederland	2019	2020
Aantal zwangerschapsafbrekingen	**32.233**	**31.364**
- Bij vrouwen in Nederland woonachtig	28.949	28.532
- Bij vrouwen in buitenland woonachtig	3.271	2.818
- Onbekend	13	14
Abortuscijfer Aantal zwangerschapsafbrekingen per 1.000 vrouwen 15-45 jaar	**9,1**	**8,9**
Abortusratio Aantal zwangerschapsafbrekingen per 1.000 levendgeborenen	**170,6**	**169,2**
Zwangerschapsduur bij de afbreking		
- Eerste trimester t/m 12^{+6} weken	27.008	26.688
- Tweede trimester 13 t/m 23^{+6} weken	5.225	4.676
Zwangerschapsafbrekingen bij tieners < 20 jaar	**2.653**	**2.355**
Aantal zwangerschapsafbrekingen in een abortuskliniek	29.055	28.383
Aantal zwangerschapsafbrekingen in een ziekenhuis	3.178	2.981
Behandelwijze		
- Instrumentele behandelingen	2.479	2.388
- Medicamenteuze behandelingen	8.850	9.750
- Combinatie medicamenteus/ instrumenteel	20.877	19.198
Anesthesie		
- Lokale anesthesie	4.449	3.805
- Intraveneuze anesthesie	19.012	18.084
Zwangerschapsafbreking op basis van resultaten prenatale diagnostiek	**5.25%**	**7.00%**
Complicatie bij behandeling	**2.22%**	**2.49%**

Abortuszorg in Nederland

De abortuszorg in Nederland is geregeld bij wet. De Wet afbreking zwangerschap (Wafz, 1984) https://wetten.overheid.nl/BWBR0003396/2020-03-19 bepaalt het kader waarbinnen de zorgverlening kan plaatsvinden. Een instelling moet over een vergunning in het kader van de Wafz beschikken om een zwangerschap te mogen afbreken.

Jaarlijks maakt de inspectie de aan de Wafz gekoppelde registraties openbaar. U vindt alle rapportages op de website van de inspectie. Het aantal zwangerschapsafbrekingen ligt al jaren rond de 30.000 per jaar. Ruim 90% vindt plaats in abortusklinieken, de overige zwangerschapsafbrekingen in ziekenhuizen.

Zwangerschappen kunnen medicamenteus, instrumenteel of gecombineerd worden afgebroken.
Bij de instrumentele of gecombineerde behandelingen krijgt de vrouw meestal sedatie (PSA) of algehele anesthesie. Ook lokale anesthesie met verdoving van de baarmoederhals is mogelijk.

Zwangerschapsafbrekingen naar duur en leeftijd

Van alle zwangerschapsafbrekingen vond 64% plaats in de eerste acht weken (tot en met zeven weken en zes dagen) van de zwangerschap. En 21% later in het eerste trimester. Vijftien % van de afbrekingen vond plaats in het tweede trimester (vanaf 13 weken). Het percentage vroeg ontdekte zwangerschappen neemt in de loop van de jaren toe, zo ook het aantal overtijdbehandelingen.

In 2020 waren 2.355 afbrekingen een tienerzwangerschap (tot 20 jaar), waarvan 58 bij meisjes jonger dan 15 jaar. De meeste zwangerschapsafbrekingen (25%) vonden plaats bij vrouwen in de leeftijdscategorie 25 tot 30 jaar.

Locatie zorgverlening

Het overgrote deel van de zwangerschapsafbrekingen vond plaats in abortusklinieken: 90,5%. Het aandeel van ziekenhuizen bleef met 9,5% stabiel.
De ziekenhuizen in Nederland hebben allemaal een Wafz-vergunning. In 2020 waren daarnaast 16 abortusklinieken[2] en twee zelfstandige behandelcentra actief met een Wafz-vergunning.

Behandeling en nazorg

De behandelmethode voor zwangerschapsafbrekingen is in de loop van de jaren wat vaker medicamenteus: 31% in 2020, in 2019 was dat 27%. Bij 70% van de zwangerschapsafbrekingen vond een vorm van pijnstilling plaats, die in 58% van de behandelingen intraveneus was. Bij 2,7% van de zwangerschapsafbrekingen trad een complicatie op. Hierbij ging het bij om een incomplete abortus of overmatig bloedverlies.
In 2020 verwezen de abortusklinieken 48% van de bij hen behandelde vrouwen voor nacontrole naar de verwijzer (meestal de huisarts). Voor anticonceptie verwezen de abortusklinieken 5% van de bij hen behandelde vrouwen naar de huisarts.

1 De zogeheten 'late zwangerschapsafbrekingen' (vanaf 24 weken) worden gemeld bij de Beoordelingscommissie Late Zwangerschapsafbreking en Levensbeëindiging bij pasgeborenen https://www.lzalp.nl

2 Daarnaast heeft Women on Waves voor haar zeiljacht 'Adelaide' een vergunning in het kader van de Wafz.